

ПОДАТКОВЕ СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У даній статті розглядається податкове стимулювання інноваційної діяльності в Україні. Визначено фактори, що збільшують інвестиційні ризики.

Ключові слова: податкова система, стимулювання, інноваційна діяльність, розвиток, податки, економіка.

Abstract

This article examines tax incentives for innovative activity in Ukraine. Factors that increase investment risks are identified.

Key words: tax system, incentives, innovative activity, development, taxes, economy.

Вступ

Застосування податкових інструментів та механізмів для стимулювання інноваційної економіки стало усталеним фактом у багатьох інноваційно розвинутих країнах. З'являється питання ефективності цього стимулювання в загальному та в умовах становлення і розвитку національної інноваційної економіки на території нашої держави. Сьогодні в Україні усе актуальніше постає питання утворення ефективної системи оподаткування, що буде здатна забезпечити відповідний рівень стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності. Водночас податкове стимулювання має стати важливою частиною державної інноваційної та інвестиційної політики.

Результати дослідження

Аналізуючи досвід країн з різним рівнем економічно-соціального розвитку можна побачити широке використання різноманітних засобів податкового регулювання, а також варіантів їх взаємодії для створення сприятливих умов розвитку малого бізнесу та індивідуального підприємництва. За цих обставин у більшості європейських країн поширене використання комплексу податкових пільг у поєднанні зі спрощенням процедури реєстрації, ведення обліку, складання звітності для інноваційних підприємств.

Інноваційність є суттєвою характеристикою нинішніх науково-технічних, виробничих, соціально-економічних та усіх суспільних процесів. Від оволодіння інноваційними механізмами розвитку залежить доля будь-якої держави: чи буде рухатися вона у напрямку входження до числа розвинених країн, чи залишиться стагнуючою країною на узбіччі науково-технічного і соціального прогресу [1].

Податкові стимули репрезентувалися як дієві засоби непрямої державної підтримки інноваційної діяльності на її останньому етапі та з початком серійного випуску інноваційної продукції та отримання прибутків. При наданні податкових стимулів знижується середньозважена вартість капіталу (у зв'язку з економією на сплаті податків) лише прибутковим підприємствам. Через те надання податкових стимулів збитковим підприємствам буде недоцільним.

Відповідно до законодавства України, інновації – це новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери [2].

У цілому системними проблемами нормативно-правового регулювання інвестиційно-інноваційної діяльності, що мають дестимулюючий вплив на економіку (збільшуються інвестиційні ризики), є такі [3]:

- можливість неоднозначного трактування, неузгодженість та часті зміни податкового законодавства;
- громіздкий і суперечливий перелік законодавчої бази, який ускладнює процес прийняття інвестиційних рішень і розробку інвестиційної політики суб'єктів господарювання на середньостроковий та довгостроковий періоди.

Тому, дуже важливим для активізації інвестиційної діяльності було поліпшення податкового законодавства шляхом прийняття Податкового кодексу України, адаптації його норм до законодавства ЄС, що дасть змогу знизити податкове навантаження на економіку та буде сприяти підвищенню його стимулюючої ролі в інноваційно-інвестиційній сфері.

За формою впливу на інноваційну діяльність податкове стимулювання належить до непрямих методів державного управління, а його суть полягає у відмові держави від частини податкових надходжень в обмін на зростання обсягу інноваційної продукції з урахуванням визначених державою пріоритетів. Зі свого боку, зростання обсягів цієї продукції приведе до збільшення суми податкових надходжень у наступних періодах. При умові, що зростання податкових надходжень перевищує суму наданих податкових пільг, податкове стимулювання стає економічно вигідним як для суб'єктів інноваційної діяльності, так і для держави [4].

Відповідно до аналізу чинного законодавства України, до загального переліку стимулів для інноваційної діяльності належать [5]:

- повне безвідсоткове кредитування інноваційних проектів, які є пріоритетними, проектів технологічних парків;
- часткове (до 50%) безвідсоткове кредитування інноваційних проектів, в тому числі проектів технологічних парків, за умови, що до фінансування проекту залучать решту необхідних коштів виконавця проекту і (або) інших суб'єктів інноваційної діяльності;
- повна чи часткова компенсація відсотків, які сплачувалися суб'єктами інноваційної діяльності, в тому числі технологічними парками, комерційним банкам й іншим фінансово-кредитним установам за кредитування інноваційних проектів;
- надання державних гарантій комерційним банкам, які проводять кредитування пріоритетних інноваційних проектів;
- пряме фінансування: виконання окремих інноваційних проектів, реалізації державних, галузевих, регіональних і місцевих інноваційних програм, підтримка функціонування і розвитку сучасної інноваційної інфраструктури; державного замовлення, в тому числі пріоритетний порядок розгляду звернень наукових парків щодо державного замовлення на постачання продукції, виконання робіт та надання послуг для забезпечення пріоритетних державних потреб.

Інструментарій податкового стимулювання інноваційної діяльності в Україні обсягає звільнення для суб'єктів інноваційної діяльності технологічних парків та наукових парків від перерахування до бюджету сум ввізного мита [6]; податковий вексель, який має строк погашення на 720 календарний день для платників податку, які виконують проекти технологічних парків згідно із Законом України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків», при імпорті нового устаткування, обладнання, комплектуючих надається органам митного контролю, а при імпорті матеріалів, що не виготовляються в Україні, надається податковий вексель на суму податкового зобов'язання, яке має строк погашення на 180 календарний день з дня надання векселя органу митного контролю [7]; використання 20-відсоткової норми прискореної амортизації основних фондів груп 3 і 4 – для суб'єктів технологічних парків; звільнення від оподаткування підприємств енергоефективних технологій 80% прибутку, що отриманий від продажу на митній території України товарів власного виробництва за переліком, встановленим Кабінетом Міністрів України; звільнення від оподаткування 50% прибутку, який отриманий від здійснення енергоефективних заходів та реалізації енергоефективних проектів підприємств, які включені до Державного реєстру підприємств, установ, організацій, що здійснюють розроблення, впровадження та використання енергоефективних заходів та енергоефективних проектів (ст. 158 ПКУ) [8].

Висновки

В сфері прямого оподаткування, що пов'язаний зі стимулюванням інноваційних процесів, потрібно частково або повністю звільнити від сплати податку на прибуток підприємства, що реалізують наукові проекти, запроваджують у технологічний виробничий процес інноваційний продукт. Проте звільненню від сплати податку має підлягати лише прибуток, що був отриманий у результаті виробництва на основі інноваційних технологій. Потрібно зазначити, що таке звільнення не має бути довготривалим та підштовхувати підприємство до отримання надприбутків. Одночасно пропонується ввести знижену ставку податку на доходи фізичних осіб для наукових співробітників науково-дослідних установ, фізичних осіб-підприємців, що отримують патенти на винаходи, чи будь-яких інших працівників (виконавців), які безпосередньо беруть участь у наукових дослідженнях, розробляють наукові проекти, що обумовлюють створення інноваційного продукту. Це надасть змогу поліпшити рівень мотивації для діяльності наукових співробітників, розвитку науки, спонукання наукових досліджень у сфері створення новітнього інноваційного продукту. Зниження податкового навантаження на фонд оплати працівників, що задіяні у розробці наукових досліджень, буде забезпечувати конкурентоспроможність вітчизняних наукових розробок поряд із зарубіжними.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Інноваційна Україна 2020 : національна доповідь / за заг. ред. В. М. Гейця та ін.; НАН України. – К., 2015. – 336 с.
2. Закон України «Про інноваційну діяльність» N 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.
3. Мединська Т. В. Податкове стимулювання інвестиційної діяльності в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит»/ Т.В. Мединська. – Львів, 2010. – 22 с.
4. Мединська Т. В. Податкове стимулювання розвитку R&D в Україні та Польщі / Т. В. Мединська, Р. Ю. Черевата // Суспільні трансформації і безпека: людина, держава, соціум: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (8 червня 2017 р.). – Львів: Львівський інститут МАУП. – Львів : Львів. МАУП, 2017. – С. 84-88.
5. Закон України «Про інноваційну діяльність» N 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.
6. Закон України «Про наукові парки» N 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1563-17>.
7. Закон України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» N 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/991-14>.
8. Податковий кодекс України № 1989-VIII від 23.03.2017: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

Ткачук Людмила Миколаївна - кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та інноваційного менеджменту, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: ludatkachuk2017@gmail.com

Литвинюк Вікторія Ігорівна – студентка групи МФК-19б, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: viktorija.igorivna19@gmail.com

Liudmyla M. Tkachuk - Candidate of economic sciences, Associate Professor of Finance and innovation management, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa, e-mail: ludatkachuk2017@gmail.com

Lytvyniuk Viktoria I. - MFK- 19b student group, Faculty of Management and Information Security, Vinnitsia National Technical University. Vinnitsa, e-mail: viktorija.igorivna19@gmail.com